

men om selve Principet stride vi ikke, naar vi ellers træffe den rette Grændse og de dertil hørende Betingelser. Det tror jeg, at vi kunne, og jeg har Forventning om paa det Felt at komme til en Ordning med hinanden, som vil kunne gjøre dem, der ere frygtomme i deres Forhold lige overfor Befolkningen i Almindelighed, og os, der ere tillidsfulde overfor Befolkningens Sindelag til at fremme deres Børns Undervisning, i Stand til at mødes, uden at krænte Bestemmelser eller Hensyn, som vi skylde alle Parter, baade Forældrene, Børnene og Staten. Det vil nærmere sig til, hvad vi foreslog for 6 Aar siden, det var netop saaledes med to Perioders Skoletvang og to Gange tilbagevendende Undersøgelse, saaledes at Enhver, der ved disse Undersøgelser viste sig at have sit Barn, som det hedder i Lovgivningen, staaende paa den almindelige Undervisnings Trin, Intet havde med Skoletvangen at gjøre. Enten Barnet forsøgte eller ikke forsøgte, havde Ingen Ret til at blande sig deri. Først naar det viste sig ved en ny Prøve, at det virkelig havde forsømt, kom det under Skoletvang. Men det skulde aldrig ske med andre end de enkelte Børn, der ikke ved spækkede Mandseverer eller dealige, men ved vittelig forsættelig Forsømmelse havde vist sig, sjøndt de havde Leilighed dertil, ikke at have den almene Kundskab, som fordrer for Alle. Kun saamange Procent eller maaste somme Steder slet ingen af Børnene i Kommunen vare da under Skoletvang, alle de andre gif frant og fri, saaledes som ærlige Mænd, der aldrig have stjaalet, ere fri for Lyvstraf. Det er en Betragtning, som jeg ikke kan tro, at det ligger sjernt at sætte i Værk, og den Betragtning tror jeg ogsaa deles af mine politiske Modstandere her i Salen. Det er en Smødekommun fra vort tidligere Standpunkt til de andre. Det er en vis Lovang indenfor en vis Begrænsning, vi have anerkjendt som vistnok paa Grund af Menneskets Skrøbelighed nødvendig. Det er Grændserne og Betingelserne, og jeg siger, at der er en Mulighed for, at der kan opnaas Enighed om disse Grændser og Betingelser.

Jeg kommer dernæst til det andet Princip. Det er Spørgsmaalet om Helldagsundervisningen. Der skal jeg ikke negte, at, uagtet der ikke siges noget Positivt i den nye Udarbejdelse i Loven, et „skal“, saa er dog den nye Udarbejdelse mig langt mere tilfredsstillende i den Retning end den gamle. Jeg tillod mig at slutte mine Betragtninger sidst med den Bemærkning, at den gamle Affattelse efter min Formening ikke vilde bidrage til at have Almueundervisningen i Danmark, hvortil vi dog saa høilig trænge, navnlig paa Grund af den korte Tid, der var sat for Undervisningen, og den Deling, der var foreslaet. I vore Bemærkninger, som egentlig knytte sig til et Forslag, der vel var udarbejdet paa et andet Grundlag, men som giver Anledning til at omtale det, tillode vi os

at udtale, at Kommunestolerne burde indrettes saaledes at der kunde tilbydes ethvert Barn Undervisning i 5 hele Dage hver Uge, og vi udtrykte det i vore specielle Bemærkninger saaledes, at hver af disse 2 Klasser, som der var Tale om, skulde kunne faae Undervisning hver i sin Skoletime mindst 5 hele Dage ugentlig udenfor den almindelige Ferietid. Det var udarbejdet paa den Tankegang — hvad jeg skal indskyde — at Kommunerne selvølgelig i mangfoldige Retninger skulde have en ganske anderledes Frihed, end der er tiltenkt dem i denne Lov, og som jeg anser for at være en absolut nødvendig Betingelse, hvis denne Reform skal gennemføres, thi med de Byrder, Kommunerne maa komme til at paatage sig, hvis Almueundervisningen skal fremmes, maa absolut følge passende tilsvarende Rettigheder. Denne Udvikling fra vor Side kan ingenlunde gjøre os vrangvillige mod Bestemmelsen her om, at der skal stræbes hen til daglig Helldagsundervisning, saavel i Rjbstæderne som paa Landet. Jeg veed ikke, hvor stor Betydning det har, at Lovgivningen sætter det som et Maal, der skal tilstræbes; uden moralisk Betydning er det imidlertid ikke, men mod Bestemmelsen i § 13 kunne vi paa ingen Maade være, efter som vi for 6 Aar siden udtalte os, som Tilfældet var. Jeg vil sige, at, hvis vi ikke komme til Erkjendelse deraf, frygter jeg for, at vi ikke faae vor Undervisning hævet, som vi hør, og det er en smuk Dypfyldelse af Grundlovens § 85, naar vi sige: Du fattige Barn, eller rettere Dine Forældre for Dig have en grundlovmæssig Ret til at fordrer fri Skolegang i Kommunens Skoler, men Kommunens Skoler indrette vi efter Lov saaledes, at de fattige Forældre kunne faae deres Børn bibragte saadanne Kundskaber, som kunne være medvirkende Aarsag til, at det senere kan gaa dem vel i Livet. Jeg siger, det er gabnligt for Staten, og det er humant lige over for den vorde Borger. Derfor sætter jeg megen Pris paa denne Bestemmelse, og den er mig anderledes tiltalende end disse enkelte Timer, der stode før. Det er en Hovedbestemmelse. Der kommer enkelte Bestemmelser i Loven, som ikke falde ind under Hovedbestemmelsen, men dem skal jeg ikke opholde mig nærmere ved; men jeg skal kun sige, denne Hovedbestemmelse, der saaledes kommer til at staa, stemmer med de Betragtninger, som vi med Hensyn til Helldagsundervisningen for Kommunestolen have villet gjøre gjældende for flere Aar tilbage. — Med Hensyn til Forskolen tillod jeg mig at udtale mig bestemt mod det Forslag, der var fremme sidst, at Kommunen skal have 2 Slags Skoler, en Forskole og en Kommunestole, idet Forholdet meget ofte er saaledes, at det vilde være aldeles urigtigt at foretage en Deling, og at det, selv hvor Forholdene tale for en Deling, kan blive meget farligt, hvis man ikke sætter disse Forskoler i en vis Forbindelse med Almenstolen.